

Notat

Modtager(e):

Kopi:

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT TIL FOLKETINGETS EURO-PAUDVALG

En ny dagsorden for videregående uddannelse KOM(2017) 247

1. Resumé

Kommissionen offentliggjorde den 31. maj 2017 sin meddelelse om en ny dagsorden for videregående uddannelse. Formålet er at understøtte, at EU's initiativer til støtte for modernisering af de videregående uddannelser fokuserer på væsentlige problemstillinger. Dagsordenen er fokuseret på fire handlingsprioriteter:

1. Uoverensstemmelse mellem de færdigheder, Europa har brug for, og de eksisterende færdigheder
2. Vedvarende og voksende sociale forskelle
3. En innovationskløft i kraft af at videregående uddannelser ikke i tilstrækkelig grad bidrager til innovation
4. At de forskellige enheder i de videregående uddannelsessystemer ikke altid arbejder gnidningsfrit sammen.

Regeringen kan generelt tilslutte sig Kommissionens udspil til en ny dagsorden for videregående uddannelser. Regeringen mener, at dagsordenens fire hovedområder er relevante at fokusere på for at imødegå de udfordringer, som de videregående uddannelsessystemer står over for i de kommende år. Meddelelsen beskriver ikke de konkrete tiltag i detaljer, hvorfor regeringen vil forholde sig hertil, efterhånden som de bliver udfoldet.

2. Baggrund

Som led i Europa 2020-strategien og de strategiske rammer for europæisk samarbejde om uddannelse (ET 2020) har EU et mål om, at 40 pct. af alle unge skal have en videregående uddannelse eller tilsvarende kvalifikationer inden 2020. Som støtte for dette mål har moderniseringsdagsordenen for videregående uddannelse siden 2011 udstukket den strategiske kurs for EU's og medlemsstaternes aktiviteter.

EU er på vej til at nå målet om 40 pct., men samtidig er det Kommissionens vurdering, at de videregående uddannelsessystemer i Europa står over for en række udfordringer i forhold til:

3. juli 2017

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Børsgade 4

Post Postboks 2135
1015 København K
Tel. 3392 9700
Fax 3332 3501
Mail ufm@ufm.dk
Web www.ufm.dk

CVR-nr. 1680 5408

Ref.-nr. 17/032485-01

1. Uoverensstemmelse mellem de færdigheder, Europa har brug for, og de eksisterende færdigheder
2. Vedvarende og voksende sociale forskelle
3. En innovationskløft i koblingen mellem videregående uddannelser og innovation
4. At de forskellige enheder i de videregående uddannelsessystemer ikke altid arbejder gnidningsfrit sammen.

For at adressere disse udfordringer mener Kommissionen, at tiden er inde til at justere sigtet med EU's støtte til de videregående uddannelser gennem en ny dagsorden for videregående uddannelser.

3. Formål og indhold

Formålet med den fornyede dagsorden for videregående uddannelse er at understøtte, at EU's initiativer til støtte for modernisering af de videregående uddannelser fokuserer på væsentlige problemstillinger og sideløbende hermed forbereder næste EU-finansieringsperiode.

Dagsordenen er fokuseret på fire tilsvarende handlingsprioriteter.

Handlingsprioritet et er fokuseret på at *hindre uoverensstemmelser mellem efterspurgte og udbudte færdigheder*. Kommissionen vil igangsætte følgende initiativer:

- lancere et europæisk initiativ om sporing af færdiguddannede for at skabe bedre viden nationalt og på EU-plan om deres karriereforsøg eller videre uddannelse.
- lancere en større EU-STE(A)M (Science, Technology, Engineering, Arts and Mathematics)-koalition, der samler forskellige uddannelsessektorer og arbejdsgivere fra erhvervslivet og den offentlige sektor, for at fremme anvendelsen af STE(A)M-fag. Fokus er på tværfaglighed og koblingen mellem STEM-fag og kunst og design.
- opfordre til, at praktikophold indmeriteres i de videregående uddannelsers programmer og støtte praktikophold for Erasmus+-studerende med særligt fokus på digitale færdigheder.
- udvikle og implementere en digital parathedsmode for at hjælpe de videregående uddannelsesinstitutioner med at gennemføre digitale læringsstrategier. Dette vil blive ledsaget af vejledning om initiativer om åben uddannelse.
- optrappe den strategiske støtte til undervisere på videregående uddannelser, ph.d.-studerende og færdiguddannede ph.d.'er gennem Erasmus+.

Handlingsprioritet to handler om at *skabe inkluderende og forbundne videregående uddannelsessystemer*. Her vil Kommissionen igangsætte følgende initiativer:

- yde direkte støtte under Erasmus+ for at hjælpe de videregående uddannelsesinstitutioner med at udvikle og gennemføre integrerede institutionelle strategier for inklusion, ligestilling mellem mænd og kvinder og studiemæssig succes.
- fremme udvikling og afprøvning af fleksible og modulopbyggede kurser under Erasmus+.

- støtte de videregående uddannelsesinstitutioner, som ønsker at tildele ECTS-points til studerende for frivilligt og lokalt samfundsarbejde.
- støtte anerkendelse af flygtninges kvalifikationer for at fremme deres adgang til videregående uddannelse.

Handlingsprioritet tre går på *at sikre, at videregående uddannelsesinstitutioner bidrager til innovation*. Kommissionen vil i den forbindelse igangsætte følgende initiativer:

- udvide EIT-modellen (Det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi) for en regional innovationsordning (EIT-RIS) og EIT-mærket til flere universiteter og regioner.
- støtte yderligere udvikling og afprøvning af undervisningsmetoder for kreativitet og innovation på de videregående uddannelser.
- udbrede videregående uddannelse for intelligent specialisering (HESS) for at rådgive de offentlige myndigheder med hensyn til at involvere de videregående uddannelsesinstitutioner i udformningen og gennemførelsen af strategier for intelligent specialisering.
- udvikle muligheder inden for Marie Skłodowska-Curie-aktionerne til at håndtere hjerneflugt fra mindre udviklede regioner.
- optrappe EU's støtte til samarbejde mellem universiteter og erhvervslivet og benytte universitets- og erhvervsfora som platform for videnudveksling på EU-plan.

Handlingsprioritet fire handler om *støtte til effektive videregående uddannelsessystemer*. Her vil Kommissionen igangsætte følgende initiativer:

- iværksætte en undersøgelse af finansierings-, incitaments- og belønningsstrukturer for videregående uddannelsessystemer i samarbejde med OECD og bygge videre på programmet om peer-rådgivning for EU's medlemsstater.
- sikre, at forskere tilskyndes til at varetage undervisningsopgaver og/eller uddannes hertil som en integrerende del af aktionerne i Marie Skłodowska-Curie-programmet.

Endelig indeholder dagsordenen et afsnit om, hvordan Kommissionen vil *strømline EU's støtte til videregående uddannelser* gennem 4 initiativer:

- etablere et videncenter om videregående uddannelse ved at inkorporere det europæiske register for videregående uddannelser (ETER) U-Multirank og den foreslåede pilotfase i sporingsundersøgelsen om færdiguddannede.
- styrke arbejdet i Eurydice-netværket samt styrke samarbejde mellem Kommissionen og OECD og dets medlemsstater om videregående uddannelse.
- undersøge muligheden for at etablere elektroniske identifikationssystemer for studerende og således tillade grænseoverskridende adgang til studentertjenester og data.
- lancere en drøftelse med medlemsstaterne og interessenter som led i midtvejsevalueringen af Erasmus+.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Meddelelsen medfører ingen konsekvenser for dansk ret.

7. Konsekvenser

Meddelelsen vurderes ikke at få konsekvenser for lovgivningen, statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Meddelelsen blev sendt i skriftlig høring i EU-specialudvalget vedr. uddannelse og ungdom den 1. juni 2017. Der indkom følgende høringssvar, som nedenfor gengives i deres fulde længde.

Danske Professionshøjskoler:

Danske Professionshøjskoler bakker Kommissionens dagsorden op, da denne vurderes at ligge i forlængelse af mange af de aktiviteter, som Danske Professionshøjskoler institutioner prioriterer. Institutionerne bestræber sig løbende på at vurdere aftagernes behov og har fokus på udveksling af studerende og studentermobilitet generelt.

Danske Professionshøjskoler er ligeledes positivt stemte overfor, at Kommissionen arbejder for, at studerende kan opnå ECTS-point for deres frivillige arbejde samt tiltag, der skal anerkende flygtninge og indvandreres kompetencer og derved understøtte deres adgang til de videregående uddannelser.

Danske Studerende Fællesråd (DSF):

Det er positivt, at den stigende vigtighed af uddannelse anerkendes. Herunder er det særligt positivt, at mange forskellige formål med uddannelse fremhæves ud over de rent økonomiske fordele. Støtten til samarbejde og gensidig læring på tværs af medlemslande og uddannelsesinstitutioner er vigtig og noget af det mest givtige EU kan gøre for at fremme gode uddannelser. DSF vil gerne fremhæve, at øget støtte til samarbejde og gensidig læring mellem civilsamfundsorganisationer ville være positivt af de samme årsager, og at civil society med fordel kunne tilføjes i det næste punkt i første afsnit på s. 3 ("Strengthen collaboration between higher education, research and business.") Støtten til international mobilitet for studerende og undervisere er ligeledes meget vigtig og et område, DSF gerne så prioriteret højere både økonomisk og i forhold til at udbrede adgangen til international mobilitet, hvor nogle grupper af studerende desværre stadig er underrepræsenterede på grund af handicap eller deres sociale baggrund. Behovet for særligt fokus på social ulighed i uddannelsessystemet nikker DSF genkendende til, også i en dansk kontekst. Der er et fortsat stigende behov for at sikre alle samfundsgruppers adgang til uddannelse og at investere i at få alle med. Det største og mest væsentlige 'skills

gap' er, at for mange ikke får de nødvendige grundlæggende færdigheder eller de nødvendige 'transversal skills' til at begå sig på arbejdsmarkedet og resten af samfundet. Fremskrivninger viser, at den gruppe, der kommer til at være mest for mange af på arbejdsmarkedet i fremtiden, er ufaglærte. Det vigtigste fokus i at adressere 'skills gap' er derfor at udvide adgang til uddannelse i hele uddannelsessystemet og sikre inklusion af alle grupper, uanset social baggrund, køn mv. DSF støtter fokus på at få forskellige dele af uddannelsessystemet til at spille bedre sammen samt at se kritisk på, om de økonomiske incitamentssystemer omkring uddannelserne er designet til at fremme god kvalitet af uddannelse og forskning, innovation og social inklusion. På dansk niveau ser vi, at særligt følgende tiltag arbejder i den modsatte retning end disse ambitioner: Fremdriftsreformen, uddannelsesløftet og grønthøsterbesparelserne. DSF ser overordentligt positivt på 'Student Centered Learning'. DSF vil dog gerne understrege, at hvorvidt digitale læringsteknologier fremmer eller forværrer mulighederne læring er stærkt afhængig af, hvordan de implementeres. Hvis digitale værktøjer i undervisning skal tilføre en øget værdi, er det centralt, at det ikke bruges som en spareøvelse til skade for kvaliteten, men at der tværtimod investeres tilstrækkeligt i det, særligt i opstartsperioden. I forhold til 'learning analytics' vil vi gerne fremhæve vigtigheden af at gøre sig grundige overvejelser om etisk brug af data i forbindelse med en eventuel implementering af dette. At det etiske aspekt fortsat ikke er tilstrækkeligt belyst er (med rette) en væsentlig medvirkende faktor til, at 'learning analytics' endnu ikke har vundet indpas i nogen nævneværdig grad. DSF ser meget positivt på, at det nævnes, at forskning med fordel kunne bruges bedre i uddannelserne. Af konkrete redskaber til at fremme dette kan nævnes mere direkte inddragelse af studerende i forskningen samt flere fastansatte forskere med undervisningsforpligtelser og tilstrækkelig finansiering til, at forskerne har tid til at fordybe sig i både deres forskning, undervisning og samspillet mellem disse. I forhold til samarbejde med arbejdsgivere ser vi gerne tilføjet, at uddannelserne dog skal bevare deres uafhængighed med det konkrete uddannelsesindhold skabt i de demokratiske organer på institutionerne, idet relevans for arbejdsmarkedet kun er et aspekt af uddannelsernes relevans for samfundet, som skal ses i et bredere perspektiv.

Danske Lærerorganisationer International (DLi):

DLi hilser et fornyet fokus på de videregående uddannelser velkommen, men ønsker, at meddelelsen i langt højere grad end det er tilfældet, baserer 'en fornyet EU-dagsorden for videregående uddannelser' på vigtigheden af investering i at sikre forskningsbaserede uddannelser og undervisning inden for videregående uddannelser. Det kan være relevant for de videregående uddannelser at indgå samarbejder med eksempelvis erhvervslivet, men kvaliteten af et sådan samarbejde må nødvendigvis bygge på, at de videregående uddannelsers kerne er uafhængig forskning af høj kvalitet.

DLi ønsker at fremhæve betydningen af at skabe fornuftige incitamentsstrukturer for karriereveje inden for videregående uddannelse som samtidig understøtter kvaliteten af undervisning på uddannelser. Undervisning af høj kvalitet er naturligvis afgørende for de studerende, men også for den fremtidige kvalitet af uddannelserne, herunder forskningen. Undervisningsmeritter bør derfor indgå i vurderingen af kandidater til stillinger på videregående uddannelse, herunder også professorstillinger.

I meddelelsen fremhæves det blandt andet, at selvstændighed, kritisk tænkning og problemløsning er vigtige transversale færdigheder og kompetencer på tværs af alle videregående uddannelser. Samtidig angives det i meddelelsen, at det er vigtigt at tiltrække studerende til studieretninger, hvor der er mangel på, eller på vej til at være mangel på arbejdskraft. I den sammenhæng bør der være opmærksomhed på, at mange uddannelsesretninger uddanner bredt, således at kandidaterne får kompetencer, der kan anvendes inden for et bredere udsnit af erhverv, end der lægges op til i Meddelelsen. Dette er netop resultatet af kombinationen af fokus på transversale kompetencer og fagspecifikke kompetencer.

Der er, blandt andet i Danmark, behov for, at kønsligestillingen på de videregående uddannelser kommer i fokus. Det samme gælder den vigtige dagsorden at sikre reel lige adgang til videregående uddannelse, både som studerende og forsker, uafhængig af socioøkonomisk eller etnisk baggrund.

De særlige forhold og vilkår, der gør sig gældende for de erhvervs- og professionsrettede videregående uddannelser, mangler at blive beskrevet i og omfattet af meddelelsen. Denne del af de videregående uddannelser spiller en væsentlig rolle i forhold til kundskabsudvikling, innovation og forberedelse til det fremtidige arbejdsmarked.

Samlet set anser DLI det for afgørende, at det anerkendes, at der samlet set er behov for investeringer frem for besparelser for videregående uddannelser. Desværre ses der besparelser på området i en lang række lande (herunder i Danmark), og beklageligvis er det i visse tilfælde også en anbefaling fra Kommissionens side til enkelte medlemslande inden for rammen af Det Europæiske Semester.

Danske Universiteter:

Danske Universiteter bemærker, at den nye dagsorden indeholder mange positive elementer, men der er en vis bekymring for, at den foreslåede EU-undersøgelse af færdiguddannede kan give udfordringer i forhold til, hvad der allerede indsamles af spørgeskemadata på institutions- og nationalt niveau i DK. Hvis muligt, bør UFM derfor indgå i arbejdet med udviklingen af denne pilotundersøgelse mhp. at sikre, at en evt. EU-undersøgelse kommer til at hænge sammen med, hvad der foregår i DK allerede.

FTF:

Kommissionens udgangspunkt for initiativet om en fornyet EU dagsorden om videregående uddannelse er positivt. FTF er enig i at understrege vigtigheden af at give de videregående uddannelser en høj prioritet. Det bør imidlertid understreges, at den fornyede dagsorden skal ses i sammenhæng med andre initiativer indenfor relevante politikområder f.eks. det sociale og beskæftigelsesmæssige. Der er en risiko for, at udspillet uddannelsespolitiske intentioner bliver fragmenterede institutionelle tiltag.

Kommissionen foreslår fokus på fire områder, der alle er relevante også i en dansk kontekst, herunder et styrket samarbejde om at udvikle valide metoder til at spore færdiguddannedes beskæftigelse og egen vurdering af relevansen af de opnåede kompetencer. Udveksling af best practice og gensidig inspiration om anvendelsen

af såvel kvantitative som kvalitative metoder til sporing kan være værdifuldt til at udvikle den nationale praksis. En væsentlig udfordring er at gennemføre ”sporing” af færdiguddannede, hvor uddannelsen kan give beskæftigelse indenfor flere beskæftigelsesområder. Hvis der ikke tages højde herfor vil resultatet tegne et ufuldstændigt og skævt billede af beskæftigelsen. Det skal fortsat være op til national beslutning, hvordan resultaterne af samarbejdet skal anvendes.

FTF er enig i, at det er et vigtigt udviklingsområde for de videregående uddannelser at opnå et bedre samspil med den praksis som uddannelserne uddanner til. I forhold til de erhvervs- og professionsrettede videregående uddannelser i Danmark bør styrkelse af kvaliteten i praktik og praksiselementerne i erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelserne have højere prioritet.

I forhold til den centrale rolle som de videregående uddannelsesinstitutioner skal spille i innovation og udvikling af ny viden, skal de erhvervs- og professionsrettede videregående uddannelsesinstitutioners rolle mere i fokus i Kommissionens initiativ. De særlige muligheder og udfordringer, som denne del af den videregående uddannelsessektor har, bør vægtes mere i det fremtidige samarbejde.

Det er naturligvis vigtig for de videregående uddannelser at anvende de økonomiske midler effektivt, men Kommissionen springer over, hvor gærdet er lavest, når man ikke klart melder ud, at en høj prioritering af de videregående uddannelser kræver øget investering – og ikke besparelser, som det er tilfældet i Danmark. Uddannelse skal ikke ses som en udgift, men derimod som en helt afgørende investering for såvel vækst som social sammenhængskraft i samfundet.

En fornyet dagsorden for de videregående uddannelser må også handle om styring. Fra dansk side bør vigtigheden af at sikre det professionelle råderum hos undervisere og lærere understreges. Det er centralt for at udvikle undervisning af høj kvalitet og relevans.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Generelt er der opbakning fra de øvrige medlemsstater til Kommissionens meddelelse. Flere medlemsstater har dog givet udtryk for et ønske om mere detaljeret information om de enkelte tiltag.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen kan generelt tilslutte sig Kommissionens udspil til en ny dagsorden for videregående uddannelser. Regeringen mener, at dagsordenens fire hovedområder er relevante at fokusere på for at imødegå de udfordringer, som de europæiske videregående uddannelsessystemer samlet set står over for i de kommende år.

I særlig grad hilser regeringen det stærke fokus på at styrke båndene mellem uddannelse, forskning og innovation velkommen. At fostre robuste bånd mellem forskning, innovation og uddannelse er vigtigt for kvaliteten af videregående uddannelse og derfor også for dimittendernes beskæftigelsesegnethed. At integrere forskning og innovation i uddannelse er helt centralt for at sprede nye ideer og viden.

Regeringen støtter også det stærke fokus på at sikre de videregående uddannelsers relevans og kvalitet, som er afspejlet i den nye dagsorden. At sikre kvaliteten af de videregående uddannelser og i den forbindelse dimittenders beskæftigelseseg-
nethed vil blive afgørende i de kommende år.

Meddelelsen beskriver ikke de konkrete tiltag i detaljer, hvorfor regeringen vil forholde sig hertil, efterhånden som de bliver udfoldet. Særligt i forhold til initiativet om en undersøgelse af mulighederne for at etablere elektroniske identifikationssystemer for studerende forholder regeringen sig umiddelbart forbeholden, indtil de nærmere detaljer heri er nærmere beskrevet. Regeringen har desuden visse forbehold forbundet med initiativet om sporing af færdiguddannede, hvor Danmark allerede har et veludbygget system. Systemet er dog bygget op i en dansk kontekst og kan ikke direkte overføres til en europæisk kontekst. Regeringen vil generelt i arbejdet med opfølgning på meddelelsen sikre, at der er fokus på, at uddannelse er en national kompetence. Endelig vil regeringen arbejde for, at hele det videregående uddannelsesområde bliver afspejlet i den videre proces for udfoldelsen af tiltagene.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.